

Opazovanje ptic ob krmilnici

// Eva Vukelič

1

1: Ptice z nastavljanjem hrane privabimo na krmilnico v bližino okna, kjer jih potem lahko opazujemo. Pri opazovanju in določanju si lahko pomagamo tudi tako kot otroka na sliki, ki sta opazovane vrste ptic narisala.
foto: Tomaž Mihelič

2: velika sinica (*Parus major*)
foto: Janez Papež

3: plavček (*Cyanistes caeruleus*)
foto: Aleksander Čufar

4: močvirska sinica (*Parus palustris*)
foto: Matej Vranič

5: brglez (*Sitta europaea*)
foto: Darinka Mladenović

6: domači vrabec (*Passer domesticus*)
foto: Janez Papež

7: poljski vrabec (*Passer montanus*)
foto: Janez Papež

8: ščinkavec (*Fringilla coelebs*)
foto: Matej Vranič

9: pinoža (*Fringilla montifringilla*)
foto: Janez Papež

10: zelenec (*Carduelis chloris*)
foto: Matej Vranič

Ptice lahko z nastavljanjem hrane privabimo v bližino okna, kjer jih je potem mogoče zlahka opazovati. To je lahko prvi korak k spoznavanju ptic in priložnost, da otroke navdušimo za opazovanje narave. Za začetek lahko v šoli ali doma izdelamo krmilnico. Pomembno je, da jo namestimo v bližini okna oz. tako, da bomo lahko opazovali dogajanje ob njej.

OPAZOVALNICA V RAZREDU

Čeprav so ptice v naseljih vajene ljudi, jih bomo lažje opazovali, če bodo naši gibi ob oknu umirjeni. Če imamo živahen razred in se ptice prestrašijo nenadnih gibov, lahko okno **zastremo** s temnejšim papirjem in pustimo v višini oči le odprtino za opazovanje kot pri pravi opazovalnici za ptice. Tako jih bomo lahko opazovali od blizu, ne da bi jih preplašili. Ptice si lahko še bolj približamo, če uporabimo **dajnogled**. Za marsikaterega otroka je že uporaba daljnogleda posebna izkušnja.

KAKO DOLOČAMO PTICE

Krmilnico obiskujejo različne vrste ptic in določanje, katerim vrstam pripadajo, je lahko pravi izziv. Ptice večinoma ne čakajo, da jih bomo določili. Zato je priporočljivo, da si čim bolj **zapomnimo**, kakšne so videti, in si nato ogledamo **slike** ptic v priločniku. Pri opazovanju si lahko pomagamo tudi tako, da opazovano ptico **skiciramo**, ali pa si značilnosti neznane vrste **zapišemo**. Lahko si naredimo poseben obrazec z opornimi točkami za določanje. Tako smo bolj pozorni na podrobnosti, ki bi jih sicer spregledali, npr. kakšne so noge, kljun, peruti ... Neznane ptice lahko tudi **fotografiramo** in jih nato poskušamo določiti iz fotografije.

NA KAJ SMO POZORNI

Navadno najprej opazimo, kakšne **barve** je ptica. Pozorni bodimo tudi na barvo posameznih delov telesa. Ali opazimo kakšne posebne **vzorke** na glavi, perutih ali repu? Poskušajmo oceniti **velikost** opazovane ptice. Pri tem si lahko pomagamo tako, da za primerjavo vzamemo nam znano vr-

sto (npr. manjši kot golob, večji kot vrabec ...) ali pa ptice po velikosti primerjamo med seboj. Opazujmo **obliko** telesa in posameznih telesnih delov, npr. obliko in velikost kljuna.

POMAGAMO SI S SLIKAMI

Pri določanju si pomagamo s slikami ptic. Za začetek je boljše, da začnemo z **manj vrstami**. Izberemo tiste, ki se najbolj verjetno pojavljajo v naseljih in obiskujejo krmišča. Uporabimo lahko **opazovalni list** s slikami najpogostejših vrst (<http://www.ptice.si/projekti/svetptic> v zavihku Izobraževanje), ki ga prilepimo na okno ob krmilnici. Če opazovane ptice ne najdemo med pogostimi vrstami na listu, nam bo mogoče uspelo ob pregledu katerega izmed **priročnikov** za določanje ptic, ki so navedeni v seznamu spodaj. Tudi tu velja, da začnemo določati ptice s tistimi priročniki, ki vsebujejo manj vrst. Še bolj zanimivo bo, če naredimo svoj ključ za določanje, in sicer tako, da narišemo in prilepimo slike ptic, ki se pojavljajo na naši krmilnici.

VEDENJE PTIC

Ob krmilnici lahko izpeljemo tudi pravo malo raziskavo. Ko že poznamo osnovne vrste, se lahko še bolj poglobimo v opazovanje. Tako lahko opazujemo vedenje ptic, npr. kako se **gibljejo** - ali skačejo, hodijo ali poskakujejo kot ščinkavci (*Fringilla coelebs*)? Kako letijo? V krmilnici je tudi priložnost za opazovanje **odnosov** med pticami. Ali priletijo same ali v jati? Ali odganjajo druge osebkke? Opazujemo lahko **prehranske navade** ptic. Ali ptica odleti s semenom iz krmilnice ali ga tudi poje na krmilnici? Ali pa morda pobira semena po tleh? Lahko nastavimo različne vrste hrane, npr. semena, sadje, lojne pogače ter nato opazujemo, kako se ptice hranijo in katero hrano najraje izbirajo. Ob tem smo lahko pozorni na povezavo prehranskih navad ptic z obliko njihovih kljunov (glej tudi Svet ptic, letnik 15, št. 2, str. 40).

ŠTETJE PTIC

Če število ptic redno beležimo, lahko ugotovimo, ali se njihovo število in vrstna sestava prek zime kaj spreminjata, katere vrste so najštevilčnejše itd. V ta namen si vnaprej pripravimo obrazec za vpisovanje rezultatov. Štetje ptic zahteva kar nekaj spretnosti. Je sinica, ki prihaja po semena v krmilnico, ena in ista, ali se na krmilnici izmenjuje več osebkov, medtem ko drugi na drevesu luščijo semena? S potrpežljivim opazovanjem pa je mogoče prešteti tudi najbolj živahne ptice.

Nekaj priručnikov za določanje ptic:

- Eppinger, M. & Hofmann, H. (2006): Ptiči enostavno in zanesljivo določanje. – Založba Narava, Kranj.
- Singer, D. (2008): Ptičje zbirališče - krmilnica. – Založba Narava, Kranj.
- Müller W. & Vrezec, A. (1998): Ptice Slovenije - mali priručnik. DOPPS, Ljubljana.
- Burton, R. (2005): Življenje s ptiči. – Založba Narava, Kranj.
- Trilar, T., Vrezec, A. (2004): Gozdne ptice Slovenije.
- Dierschke, V. (2008): Kateri ptič je to? Novi vodnik. – Založba Narava, Kranj.
- Gooders, J. (1998): Ptiči Slovenije in Evrope. – Mladinska knjiga, Ljubljana.
- Singer, D. (2004): Kateri ptič je to? Ptiči Evrope. – Založba Narava, Kranj.

Na spletni strani revije Svet ptic <http://www.ptice.si/projekti/svetptic> v zavihku *Izobraževanje* najdete delovni list s slikami najpogostejših vrst ptic na krmilnici, ki ga lahko natisnete in prilepite na okno ob krmilnici. ●

ČESA SMO SE NAUČILI

- pogoste vrste ptic
- opazovanje videza, vedenja ptic
- beleženja in skiciranja
- določanja vrst s pomočjo enostavnega ključa
- štetja ptic
- prehranske navade ptic

11: lišček (*Carduelis carduelis*)
foto: Aleksander Cufar

12: čizek (*Carduelis spinus*)
foto: Ivan Esenko

13: dlesk (*Coccothraustes coccothraustes*)
foto: Darinka Mladenovič

14: taščica (*Erithacus rubecula*)
foto: Janez Papež

15: kos (*Turdus merula*)
foto: Tone Trebar

16: turška grlica (*Streptopelia decaocto*)
foto: Milan Cerar

17: kalin (*Pyrrhula pyrrhula*)
foto: Marjan Artnak